

BEVEZETŐ

A KÖNYVTÁR MINDENKIÉ

A *Valóságos könyvtár – könyvtári valóság* frappáns és lényegre törő cím: olyan tartalmat tudott és tud megjeleníteni, amelyre igen nagy szükség van. A hazai és nemzetközi könyvtári valóság bemutatása, összetett problémáinak feltárása elengedhetetlen a szakemberek számára, akiket közösséggé formál, megosztja tudásukat és újabb kutatásokra sarkallja őket.

De ugyanilyen jelentősége van a *konferenciasorozatnak* és a kapcsolódó, hazai viszonylatban *hiánypótló tanulmányköteteknek* tágabb értelemben is. Szinte reflexszerűen hangsúlyozzuk, hogy *a könyvtár mindenkié, de egyáltalán nem mindegy, hogy mit üzen ez az intézmény a potenciális felhasználónak*, akár valóságosan, akár virtuálisan, milyen kérdésfelvetésekkel, milyen új megközelítésekkel tud megjelenni a szélesebb nyilvánosság előtt.

Ha azt akarjuk, hogy a könyvtár valóságosan jelen legyen az életünkben, sokszor és sokat kell beszélni szerepeiről, hiszen nyilvánvalóan a számtalan szolgáltatás mögött más és más társadalmi szerep húzódik meg. Köszönet illeti tehát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Könyvtár- és Információtudományi Intézetét, valamint Könyvtártudományi doktori programját, annak vezetőit, hogy elindították és folytatják ezt a konferencia- és szakkönyvsorozatot.

Bár a könyvtárosok igen gazdag konferencianaptárat tudhatnak magukénak, mégis meghatározó a *legjelentősebb magyarországi képzőhely* ez irányú tevékenysége. Nagyon nem mindegy, hogy a jövő könyvtárosai milyen szellemiségű, szakmai megközelítésű képzésben részesülnek, mennyire tudnak gyorsak és naprakészek lenni a könyvtárakkal és a könyvtárosokkal szembeni kihívások felismerésében és a lehetséges válaszok megadásában.

A cél világos: *lehetőséget adni a könyvtárak valós és virtuális szerepének elemzésére, a könyvtárak információközvetítő és tudományos kutatómunkát támogató küldetésének problémafeltárására.*

Világunk olyan gyors változáson megy keresztül, hogy a fenti kérdéseket folyamatosan kell vizsgálni és napirenden kell tartani valamennyit. A gyorsaság, a problémákra való azonnali reagálás, a sokféle megoldás elfogadásának képessége meghatározó fontosságú a hazai könyvtárügy jövője szempontjából is.

Az előző kötetben *Frank Tibor* akadémikus kilenc pontban foglalta össze¹ a magyar könyvtárügy előtt álló feladatokat. Nagyon fontos és meghatározó kihívásokat fogalmazott meg, bár biztos vagyok abban, hogy sajnós, vagy szerencsére, még legalább ennyi egyéb kérdéskört érinthetnénk e tárgyban.

Az első megállapítása az volt, hogy „*a könyvtárak szerepének átalakításával talán elkerülhetővé tehetjük az ott összegyűlt, iradatlan tudásanyag muzealizálódását és megakadályozhatjuk devalválódását, funkcióvesztését*”, majd feladatként így fogalmazott: „*hozzá kell látnunk valamennyi nagy könyvtárunk modernizálásához és fel kell gyorsítani ezt a munkát.*”

BEVEZETŐ

Ezt a gondolatot kiegészíteném azzal, hogy természetesen nemcsak a nagy egyetemi könyvtárak megújítására kell gondolunk – bár szerepük mindenképpen meghatározó –, hanem az ellátás és a teljes körű könyvtári szolgáltatás biztosítása érdekében a legkisebb települések könyvtárait, könyvtári szolgáltató helyeire is. Meggyőződésünk, hogy mind szakmai, mind fenntarthatósági szempontból példaértékű a magyar *Könyvtár-ellátási Szolgáltató Rendszer (KSZR)* működése.

A 2016-os meghatározó év volt ebben a dinamikus változási folyamatban, mert igen jelentős kormányzati támogatással megkezdődött az *Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) informatikai megújítási programja*.

Ugyancsak folyamatban van annak a szakmai stratégiai dokumentumnak az elkészítése, amelyik a *Nemzeti Felsőoktatási Stratégiához* illeszkedve kívánja definiálni az egyetemi könyvtárak szerepét és meghatározni fejlesztési lehetőségeiket.

A *Modern Városok Program* tervezett beruházásai között is találunk könyvtárakat: várhatóan megújul a jelentős térségi szereppel, állami feladattal is rendelkező egri, szekszárdi és a tatabányai megyei könyvtár.

Új városi könyvtára lesz Hódmezővásárhelynek. Ez azért is igen fontos jelzés, mert a nagyszámú városi könyvtár megújulása meghatározó lépés lehetne a devalválódás, a funkcióvesztés elkerülésében.

Természetesen az infrastrukturális fejlesztések csak akkor lesznek eredményesek, ha tartalmi megújulást is felszínre hoznak. Ennek elősegítését szolgálja az a központi módszertani fejlesztés, amely az EFOP-3.3.3-VEKOP-16-2016-00001 „*Műzeumi és könyvtári fejlesztések mindenkinek*” pályázati konstrukció keretében, a *Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár (FSZEK)* irányításával „*Az én könyvtáram*” című kiemelt projekt megvalósítását végzi. E program keretében egy, a FSZEK-hez kapcsolódó országos képzési központ is megnyitja kapuit és egy átfogó könyvtárhasználati felmérés is elkészül. Bemutathatóvá válnak a korábbi években végbement változások a könyvtárhasználat és az olvasási szokások vonatkozásában. A vizsgálat elemzi többek között

- a médiahasználatot, az internetezési szokásokat, a tévénézést;
- a könyvtárhasználat gyakoriságát, a szolgáltatások igénybevételét;
- a könyvtár- és könyvtároskép, a könyvtári funkciók, a könyvtár társadalmi szerepeinek értelmezését;
- az olvasási szokásokat, a könyvvásárlást és a házi könyvtár mai fogalmát.

A magyar könyvtárügy fejlesztésében igen sok szereplő aktív együttműködésére van szükség. Ebben a folyamatban fontos szerep hárul a képzőhelyekre, az intézményekre, a civil szakmai szervezetekre, de ebben az összehangolt együttműködésben kiemelt szerepet kell betöltenie az *OSZK Könyvtári Intézetének* is, amely egyúttal a továbbképzés és a minőségügyi fejlesztés országos központjaként is működik.

A tudásanyag muzealizálódásának elkerülése érdekében, a hozzáférés biztosítását kell elsődleges feladattá tenni. Meg kell fogalmazni a szükséges jogszabályi változtatásokat, kiemelten

BEVEZETŐ

a szerzői jogi szabályozás területén és a Kormány által 2017 júniusában elfogadott *Közügyűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS)* szellemében, minden erőforrást a digitális tartalmak előállítására és annak szolgáltatására kell fordítani.

Reméljük, hogy a következő konferencián, illetve tanulmánykötetben *a szakma meghatározó képviselői* már e lépések eredményeiről is beszámolhatnak.

Budapest, 2018 áprilisa

Sepsey Tamásné Vígh Annamária
az Emberi Erőforrások Minisztériuma Közügyűjteményi
Főosztályának főosztályvezetője

Jegyzet

1. FRANK Tibor: A könyvtárektől az internetig. In: Valóságos könyvtár – könyvtári valóság. Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2016. Szerk. Kiszl Péter, Boda Gáborné Köntös Nelli. Budapest, ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet. 2017. 11–12. p.